

Розвиток особистих селянських господарств в Україні

Протягом тривалого часу аграрний сектор України розвивався у складі єдиного народногосподарського комплексу колишнього СРСР. Характерним для того періоду часу було існування двох форм господарювання. Першу представляли особисті господарства населення, що функціонували на основі індивідуальної власності на засоби виробництва і довічного користування землею, а друга, базувалася на суспільній формі власності. Приватизація та реформування сільськогосподарських підприємств і створення на їх основі господарських структур різних форм власності та господарювання зумовили кардинальні зміни в сільському господарстві України.

У реформуванні аграрного сектору приватизація землі та майна займали провідне місце. Одним із напрямів земельної реформи стала передача земельних ділянок громадянам у власність та користування для ведення особистого селянського господарства (ОСГ). Останні уповільнили спад виробництва продукції в державі, адже зберігають свій потенціал за будь-яких економічних умов, не потребують значних інвестицій та кредитних ресурсів, майже не залежать від вартості постачання матеріально-технічних ресурсів.

Для того, щоб зрозуміти та проаналізувати особливості становлення та розвитку ОСГ в Україні необхідно зробити короткий екскурс в минуле.

Розвиток і функціонування ОСГ на території сучасної України має тривалу історію. Ще у другій половині XII ст. було остаточно впорядковано систему взаємовідносин між феодалом і селянином. У результаті такого впорядкування за селянином закріплялися садибна осілість та польовий наділ, що може вважатись аналогом сучасного ОСГ [1].

У повному зібранні законів російської імперії містилася вказівка, за якою селянська садиба не повинна бути ширшою 14 і довшою 60 сажнів, що відповідає

теперішнім 0,37 га. Традиційний тип селянського господарства зберігся і після жовтневої революції, який з передачею польового наділу в колективні сільськогосподарські підприємства став залишком колишнього селянського землекористування.

Тривалий час для визначення поняття особистих господарств населення використовували термін «особисте підсобне господарство», що був введений у Конституцію Української радянської соціалістичної республіки 1937 р.

Після націоналізації землі на основі декрету "Про землю" присадибна ділянка надавалася селянинові лише в користування. У лютому 1953 р. був прийнятий примірний статут сільськогосподарської артїлі, яким визнавалося існування особистих підсобних господарств (ОСГ) та встановлювалися граничні межі розміру площі присадибної земельної ділянки - 0,25 - 0,50 га [2].

Можна виділити шість основних етапів законодавчого забезпечення становлення та розвитку ОСГ населення в Україні:

- перший етап (з 24 серпня 1991 р. по 16 грудня 1993 р.) - здійснено уніфікацію форм ведення ОПГ шляхом вилучення із законодавства України "колгоспного двору" як форми ведення таких господарств, закріплено можливості приватизації земельних ділянок, наданих у користування громадянам для ведення ОПГ;

- другий етап (з 16 грудня 1993 р. по 28 червня 1996 р.) - у законодавстві України було встановлено розмір загальної площі земельної ділянки, яка може бути у приватній власності громадянина, передбачаються заходи щодо підтримки розвитку ОПГ громадян.

- третій етап (з 28 червня 1996 р. по 3 грудня 1999 р.) - на конституційному рівні було здійснено закріплення права приватної власності на землю, майно, непорушність цих прав, а також встановлено нові підходів в оподаткуванні земельних ділянок для ведення ОПГ громадян;

- четвертий етап (з 3 грудня 1999 р. по 21 жовтня 2001р.) - характеризується тим, що у законодавстві України передбачалась можливість розширювати площі земельних ділянок для ведення ОПГ за рахунок виділення земельних часток

(паїв) в натурі (на місцевості) та шляхом вільного викупу земельних ділянок, що надані громадянам у користування понад норму, яка приватизується безкоштовно [3];

- п'ятий етап (25 жовтня 2001р. по 15 травня 2013р.) - припадає на період прийняття Земельного кодексу України. Який визначає законодавчі основи завершення земельної реформи та механізму ринкового регулювання земельних відносин. Кодексом вводиться поняття ОСГ та встановлюється, що для ведення ОСГ надаються земельні ділянки безоплатно – не більше 2,0га [4].

- шостий етап (15 травня 2013р. до сьогодні) характеризується прийняттям профільного Закону України «Про особисте селянське господарство», який визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади ведення ОСГ[5].

Отже, необхідність законодавчого закріплення діяльності та розвитку ОСГ в незалежній Україні не викликало сумнівів. В сучасних умовах, при обмеженому ресурсному потенціалі, вони в значній мірі забезпечують продовольчу безпеку країни, зайнятість сільського населення, знижуючи соціальну напругу в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Войнич Л.Й. Особисті селянські господарства, їх сутність та функції / Міжнародна інтернет-конференція: Актуальні проблеми економіки, обліку та менеджменту-режим доступу: // http://www.wp.viem.edu.ua/konf_V4_1/art.php?id=0160
2. Карман О.В., Стрельбіцький О.В., Свиноус І.В. Методичні засади, що до тлумачення поняття «особисте селянське господарство» - режим доступу: // http://lubbook.net/book_654_glava_7_Metodichn%D1%96_zasadi_shho_do_tl.html
3. Державне регулювання розвитку особистих селянських господарств -режим доступу: // <http://agroua.net/economics/documents/category-94/doc-95/>
4. Земельний кодекс України №2768-14 від 01.03.2016- режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
5. Закон України «Про особисте селянське господарство» № 724-15 від 05.04.2015р. - режим доступу: // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/742-15>